

Verlag 1 december 2011

Gemeenschappelijke Integratie Agenda (GIA)
in Arnhem

*Vele handen maken licht werk,
over diversiteit en vrijwilligerswerk*

Colofon

Programmamanager: Radj Ramcharan
Projectleider: Eke Gerritsma
Secretariaat: Alette Saaltink

FORUM, Instituut voor Multiculturele Vraagstukken
Servicecentrum Integratie
Postbus 201
3500 AE Utrecht
030 297 43 21
info@forum.nl
www.forum.nl

Elan, expertisecentrum
info@elanexpertise.nl
www.elanexpertise.nl
telefoon (026) 352 34 20

Utrecht, januari 2012

Vele handen maken licht werk, over diversiteit en vrijwilligerswerk

1. Opening

Gespreksleider Piet-Hein Peeters

In een tijd waar vrijwilligerswerk steeds belangrijker wordt vanwege een terugtrekkende overheid wordt het vinden en vasthouden van nieuwe vrijwilligers voor het georganiseerde vrijwilligerswerk steeds noodzakelijker. Mensen met een migrantenachtergrond doen meestal veel aan vrijwilligerswerk maar vaak niet binnen het georganiseerde vrijwilligerswerk.

Het thema van de bijeenkomst is de vraag hoe de afstand tussen deze mensen en het georganiseerde vrijwilligerswerk kan worden verkleind.

Tijdens de bijeenkomst worden twee best practices gepresenteerd. Op basis daarvan wordt gediscussieerd.

2. Transformatoren voor begrip, Apeldoorn

Door Ragaiy Sinout van Kémi ra en Samira Belhadj vrijwilliger

Ragaiy Sinout licht toe dat de gemeente Apeldoorn een effectieve manier zocht om informatie, over de mogelijkheden die de gemeente biedt, aan diverse groepen over te dragen. Naar aanleiding daarvan is het project Transformatoren voor begrip gestart. Waarbij een vrijwilliger met feeling voor verschillende culturele achtergronden en soms met bekendheid van de taal informatie van de gemeente 'transformeert' waardoor dit beter beklijft. Informatie kan het best worden overgedragen door iemand die het leuk vindt om dat te doen en dat vanuit een positieve houding doet. Gezocht is naar mensen die positief tegenover hun eigen leven staan en verschillende groepen in Apeldoorn willen helpen om hun leven te verbeteren. Verder ging de voorkeur uit naar 'nieuwe' mensen, niet de al bekende 'sleutelfiguren'.

Mensen met een migrantenachtergrond oriënteren zich volgens Ragaiy op personen en niet op instituten. Mensen die zich bezighouden met integratie zouden ervoor moeten zorgen dat ze zoveel mogelijk als persoon binnen allochtone groepen bekend worden. Dan is de gemeente niet meer een instituut, maar de persoon die ze kennen. Verder zijn volgens Ragaiy bevlogen en idealistische mensen nodig. Zij moeten in hun boodschap geloven anders komen ze ongeloofwaardig over.

Het project heeft dertig vrijwilligers, vijftien mannen en vijftien vrouwen, met vijftien verschillende nationaliteiten. Rond deze vrijwilligers/transformatoren zijn negentien groepen gevormd. Eens per twee maanden komt een groep bij elkaar. Er worden deskundigen of organisaties uitgenodigd om voorlichting te geven, zoals Alzheimer Nederland. De avond wordt begonnen met een gezamenlijke maaltijd. Mensen met

verschillende achtergronden worden bij elkaar aan tafel gezet zodat zij van elkaar kunnen leren. De professional die voorlichting geeft wordt tevoren verteld hoe de informatie het beste kan worden overgebracht: directe taal gebruiken en het probleem concreet omschrijven, bijvoorbeeld hoe vaak schuldproblematiek bij allochtonen voorkomt. De informatie kan ook beter niet als boodschap worden gebracht maar in de vorm van een discussie. Als de transformatoren zich de boodschap eigen maken dragen zij deze vanzelf aan hun eigen groep over.

Samira Belhadj is transformator. Zij denkt als individu in een collectief. De kennis die zij heeft wil zij graag doorgeven. Zij zit in verschillende werelden: de wereld van haar werk en de wereld van de moskee. Deze werelden wil zij bij elkaar brengen. Het maakt niet uit welke afkomst mensen hebben, het gaat erom dat de informatie overkomt en het gaat om betrokkenheid. Zij heeft alleen wat meer kennis van de gevoeligheden en meer vaardigheden om mensen met een migrantenachtergrond aan te spreken.

Transformatoren voor begrip is een pilot en loopt tot eind 2012.

Vragen en opmerkingen

- 1. Oprechte belangstelling is belangrijk maar is het lastig om een band te creëren?*

Ragaiy Sinout antwoordt dat zij drie jonge transformatoren van de tweede of derde generatie hebben, de overigen zijn van de eerste generatie. De oudere vrijwilligers hebben een positief effect op de groep omdat zij de problemen herkennen. Zij bekleden geen gezagspositie in hun eigen groep, maar krijgen indirect autoriteit doordat ze via het project informatie geven over wat er in de samenleving gebeurt. Het project helpt hen om de vertrouwensband met de eigen groep te versterken. De transformatoren geven geen voorlichting, maar zij zorgen dat de groep een positief gevoel krijgt over de boodschap die wordt overgebracht. Op een gegeven moment ontstond een negatief beeld over inburgeren en over het woord inburgeren. De transformatoren zijn ingezet om te bevorderen dat de doelgroep open ging staan voor informatie over inburgeren, dat bleek positief te werken.
- 2. Zijn de transformatoren getraind en op welke manier?*

Ragaiy Sinout licht toe dat aan de vrijwilligers is gevraagd op welke manier de gemeente hen moest faciliteren. Er bleek behoefte te zijn om beter Nederlands te leren spreken. Het ROC heeft daarvoor een speciale klas opgericht waarin op verschillende niveaus en op een geschikt tijdstip les werd gegeven. Ook werden communicatievaardigheden en een computercursus gegeven.
- 3. Wat zijn de kosten?*

Volgens Ragaiy Sinout gaat het niet om grote bedragen.

4. *Hoe worden de thema's gekozen?*

De bedoeling van Transformatoren voor begrip is om informatie van de gemeente naar de doelgroep over te brengen, aldus Ragaiy Sinout. De gemeente wilde informatie uit de groepen verzamelen en analyseren. Dat zou echter achterdocht naar de transformatoren creëren, omdat men dan de indruk krijgt dat de gemeente hen bestudeert. Toen is besloten dat transformatoren alleen informatie overdragen. De transformatoren signaleren wel problemen binnen hun eigen groep. Deze informatie wordt naar de gemeente doorgespeeld en de gemeente bekijkt of het beleid moet worden aangepast. Naar aanleiding van signalen van transformatoren heeft de gemeente ook projecten laten uitvoeren.

5. *Kunnen transformatoren ingezet worden om allochtone vrijwilligers te werven?*

Ragaiy Sinout antwoordt dat het werven van vrijwilligers een taak is van de professionals. Wel kwam via de transformatoren naar voren dat veel Turkse vrouwen in de schoonmaak werken, maar graag andere activiteiten willen doen. Deelnemers aan een andere groep wilden werken maar hadden geen oppas. De gemeente is toen een gratis inburgeringscursus gestart om Turkse vrouwen die schoonmaakwerk doen op te leiden als gastouder. Dit is een voorbeeld hoe signalen via transformatoren snel verder komen.

6. *Is de methode in andere en kleine gemeenten te implementeren?*

Ragaiy Sinout merkt op dat de methodiek beschikbaar is, iedereen kan het overnemen. Communicatie geeft vertrouwen, dat geldt voor alle mensen, ook voor kleine groepen. Ook voor die kleine groepen worden vertegenwoordigers gezocht. Geïnteresseerden kunnen over de methodiek contact opnemen met Elan of Kémi ra.

7. *Waarom is de vrijwilligerscentrale niet toegerust op allochtone vrijwilligers?*

Ragaiy zegt dat het lastig is om vrijwilligerswerk voor mensen met een migrantenachtergrond te vinden, omdat ze veel begeleiding vragen en men daarvoor geen capaciteit heeft. Ook de taal kan een probleem vormen. Iemand met een taalachterstand durft vaak minder. Ook de professionals van de centrales zijn niet voorbereid op allochtone vrijwilligers.

Een van de aanwezigen werkt bij vluchtelingenwerk Midden-Gelderland. Zij voert samen met de gemeente empowermentprojecten uit. Daarmee worden mensen naar werk en vrijwilligerswerk begeleid. Een mentor zoekt ingangen bij instituten en begeleidt niet alleen de vrijwilliger maar ook de organisatie. Het werkt heel goed.

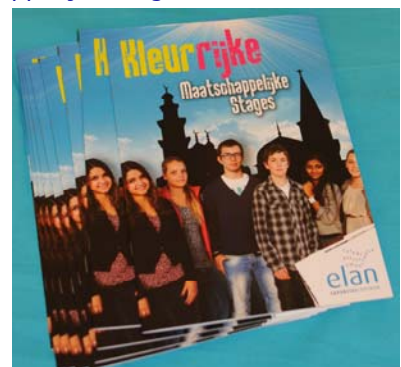
3. Kleurrijke MaS, Barneveld

Door Janneke Overeem, Welzijn Barneveld, Marga Snoeij, Immanuelkerk en Seda Ataoğlu en Sevda Barutcu, Ulu Moskee

Janneke Overeem is projectcoördinator jongeren bij Welzijn Barneveld. Zij werkt mee aan allerlei jongerenprojecten waaronder de maatschappelijke stage (MaS). MaS houdt in dat jongeren die het voortgezet onderwijs volgen een maatschappelijke stage doen. Op deze manier maken zij kennis met de maatschappij en met vrijwilligerswerk. Welzijn Barneveld brengt partijen bij elkaar en coördineert MaS. Ze werken samen met alle scholen en non-profit organisaties in Barneveld. Kleurrijke MaS is in samenwerking met Elan opgezet om leerlingen met verschillende achtergronden, met name qua religie, met elkaar kennis te laten maken. Leerlingen doen binnen de kerk en de moskee mee met jongerenactiviteiten.

Marga Snoeij is kerkelijk werker in de Immanuelkerk en de Bethelkerk, twee protestantse kerken. Vanuit de moskee kwam een vraag om jongeren uit de moskee in contact te brengen met jongeren in de kerk. Ook vanuit de landelijke jeugdorganisatie van protestantse kerken werd aandacht gevraagd voor maatschappelijke stages binnen kerken. Op dat moment kwam Elan met de vraag om mee te werken aan Kleurrijke MaS. De jongeren konden zich als koppel voor Kleurrijke MaS opgeven. De opzet was dat een islamitische en een christelijke jongere een koppel vormden. In de Immanuelkerk hebben de jongeren meegewerkt aan Sirkelslag. Sirkelslag is een spel dat vanuit de kerk met andere kerken wordt gespeeld. De vrijwilligers hebben meegeholpen om deze activiteit te organiseren. Het blijkt dat vooral eigen kerkleden deze maatschappelijke stage kiezen.

Seda Ataoğlu en Sevda Barutcu zijn van de Turkse vereniging Ulu moskee. Zij hebben jongeren begeleid die in het kader van de maatschappelijke stage de moskee hebben bezocht. De stagiaires van MaS kwamen voor het eerst in een moskee. De moskee organiseerde een feest voor iedereen, allochtonen en autochtonen. De stagiaires hebben geholpen bij de organisatie van het feest. Er waren vierhonderd aanwezigen. De stagiaires hebben een enquête gehouden onder de bezoekers en hebben hen gevraagd naar hun mening over het feest en hun cultuur. Het was voor het eerst dat autochtone jongeren hen in de moskee hielpen en dat was leuk.

Vragen en opmerkingen

1. Een medewerker van FORUM weet uit zijn contacten met Islam & Dialoog dat Turkse jongeren benieuwd zijn naar kerkelijke instellingen en meedoen aan excursies. Wellicht kunnen deze jongeren vrijwilligerswerk doen.
2. Janneke Overeem merkt op dat jongeren door de maatschappelijke stage ervaring krijgen in vrijwilligerswerk en in het werken binnen een organisatie. Jongeren die doorstromen naar het Hbo komen vaak terug en vragen dan weer om een maatschappelijke stage. Onlangs is voor een islamitisch meisje met een hoofddoek een stage gevonden bij een christelijke zorginstelling. Het helpt om een organisatie dan direct te benaderen en hen te informeren over de stagiair. Als jongerencoördinator heeft zij extra aandacht voor allochtone groepen. Zoals al gesteld doen allochtonen wel veel vrijwilligerswerk maar vooral binnen hun eigen organisaties. Geprobeerd moet worden om combinaties te maken.
3. Een van de aanwezigen wijst erop dat heel veel bestuurders de maatschappelijke stage niet kennen. Zij hebben alleen contact met scholen in het kader van onderwijs maar zij willen MaS vaak graag stimuleren. Instellingen moeten nagaan hoe zij met een sommige etnische groepen in contact kunnen komen en met hen kunnen samenwerken.
4. *Is er verschil in reacties tussen allochtone en autochtone jongeren die een maatschappelijke stage doen?*
 Janneke Overeem antwoordt dat tijdens de voorlichting over maatschappelijke stages blijkt dat bijna alle jongeren stages leuk vinden die dicht bij hun eigen wereld en beleving liggen. MaS stimuleert jongeren om buiten hun eigen omgeving te kijken en daar stages te zoeken.
5. Er wordt opgemerkt dat migrantenorganisaties meer naar binnen gericht zijn dan andere vrijwilligersorganisaties. Brigitte Theeuwen van Elan zet haar vraagtekens daarbij. Zij heeft de indruk dat het niet zo opvalt als Nederlandse clubs of verenigingen naar binnen zijn gericht, omdat er veel meer van zijn. Migrantenorganisaties zijn gericht op datgene dat voor hen zelf belangrijk is net als Nederlandse clubs.

4. Andere good practices

Francy Leatemala-Tomatala, adviseur bij Elan, ondersteunt samen met collega's van Spectrum en Scouting Gelderland vrijwilligersorganisaties om te verkleuren. Er wordt een zelfanalyse-instrument voor vrijwilligersorganisaties ontwikkeld om de mate van diversiteit na te gaan. Bij een vrijwilligerscentrale is een pilot uitgevoerd met de analyse. Bij deze centrale bleken geen migranten werkzaam te zijn. Naar aanleiding daarvan is afgesproken dat één van de medewerkers zich bezig gaat houden met diversiteit. Er zijn trainingen gegeven om allochtone vrijwilligers bij de organisatie te betrekken. De deelnemers blijken enthousiast te zijn maar na de training houdt het op. Het is lastig om allochtone vrijwilligers te bereiken maar ook om hen binnen de organisatie te houden. Organisaties dienen zelf moeite te doen om allochtone vrijwilligers binnen te krijgen en moeten kunnen mensen daarvoor het beste direct benaderen.

Renske Oegema projectmedewerker van Intercultureel Scouten. Zij werkt voor Scouting Gelderland en probeert met scoutinggroepen te kijken op welke manier een groep toegankelijker kan worden gemaakt voor mensen met een andere achtergrond en hoe migranten bereikt kunnen worden en bij de scouting betrokken kunnen worden. Iedere scoutinggroep is vrij autonoom en heeft een eigen cultuur. Als een groep een lange traditie heeft hebben ze vaak geen behoefte aan allochtonen, omdat zij dan te veel moeten veranderen. Er is angst voor het onbekende.

Via pilotprojecten wordt uitgeprobeerd welke aanpakken wel en niet werken. In Ede is bijvoorbeeld een scoutinggroep in contact gebracht met allochtone wijkbewoners door Diversity-on-tour, waarbij een moskee en Turkse vereniging bezocht werden.

Opmerkingen

1. Francy Leatemala van Elan wil het beeld wegnemen dat migranten geen vrijwilligerswerk doen. Zij doen veel vrijwilligerswerk maar dat is minder zichtbaar. Migranten hebben ook een ander beeld van vrijwilligerswerk. Voor een deel is het vanzelfsprekend, ze doen het altijd al voor familie, hun eigen organisatie en degelijke. De term vrijwilligerswerk roept associaties op met werk. En vrijwilligers willen betaald worden als ze hetzelfde werk doen als een professional.
2. Mehmet Aközbek meent dat mensen tegenwoordig minder tijd hebben om op deze manier betrokken te zijn bij de samenleving. Vrijwilligerswerk zou anders gedefinieerd moeten worden, bijvoorbeeld als burgerschap.
3. Vrijwilligersorganisaties hebben vaak een eigen cultuur die minder toegankelijk is voor mensen met een andere achtergrond. De organisaties moeten anders naar vrijwilligers kijken en anders met hen omgaan, bijvoorbeeld vrijwilligers laten meehelpen wanneer hen dat zelf uitkomt.

4. Er is discussie of vrijwilligerswerk in andere culturen bestaat. Het woord bestaat niet in alle talen. Een ander voegt toe dat burenhulp vroeger heel gewoon was. Mensen met een migrantenachtergrond zijn doorgaans ook gewend om elkaar te helpen. Door een volgende deelnemer wordt opgemerkt dat vrijwilligerswerk een Nederlandse term is. Misschien moet deze term niet meer worden gebruikt. Een ander wijst erop dat het vrijwilligerswerk in Nederland geïnstitutionaliseerd is en in andere landen wordt het anders genoemd.

5. Afsluiting

Door Mehmet Aközbek, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Mehmet Aközbek licht toe dat GIA vanuit het ministerie is opgezet om een platform te creëren waar gemeenten van elkaar kunnen leren en waar het ministerie informatie kan geven en kan ophalen. Tijdens deze bijeenkomst zijn interessante voorbeelden genoemd die hij mee zal nemen naar Den Haag.

Vier jaar geleden is GIA gestart omdat de kloof tussen het rijk en de gemeenten wat betreft het integratiebeleid te groot was geworden. Met tien gemeenten is toen de Gemeenschappelijke Integratie Agenda opgesteld. De gemeenten konden hun integratiebeleid uit deze agenda samenstellen. Om invulling te geven aan GIA is in zeven regio's een platform gecreëerd. In totaal zijn de afgelopen vier jaar 63 bijeenkomsten in Nederland georganiseerd. Dit jaar stopt GIA. Er is geen plek meer voor specifiek beleid, alles moet generiek. Er wordt op dit moment een evaluatie uitgevoerd en bekeken wordt of GIA onder een andere naam doorgaat. Uit de evaluatie is al bekend dat de platforms goed

zijn bevallen. De gemeenten en verschillende departementen waren positief over de platforms. Het ministerie wil de bijeenkomsten voor de gemeenten op de een of andere manier voortzetten. Veel gemeenten vragen zich af hoe zij het moeten aanpakken zonder specifiek integratiebeleid, want binnen generiek beleid moet ook aandacht worden besteed aan specifieke doelgroepen. Verschillende gemeenten zijn wat dat betreft interessante werkmethoden aan het ontwikkelen. De gemeente Roermond heeft het integratiebeleid bijvoorbeeld bij de Wmo ondergebracht. De gemeente Tilburg heeft alles afgeschaft. Dordrecht wil alle organisaties intercultureel laten werken met behulp van zelforganisaties. Deze processen worden gevolgd en beschreven. In maart 2012 verschijnt een handreiking waarin al deze modellen voor de gemeenten zijn beschreven. Mehmet Aközbek bedankt Elan voor alle bijeenkomsten die zij hebben georganiseerd.

Brigitte Theeuwen van Elan bedankt Mehmet Aközbek voor zijn drijvende kracht achter de GIA-bijeenkomsten. Een van de winstpunten van de GIA-bijeenkomsten is het netwerk dat hiermee is opgebouwd.

#

info@elanexpertise.nl

www.elanexpertise.nl

telefoon (026) 352 34 20

Wat is GIA?

Gemeenschappelijke Integratie Agenda - Datgene wat ons bindt

Dit is een bijeenkomst in het kader van de gemeenschappelijke integratieagenda: "Datgene wat ons bindt". De gemeenschappelijke integratieagenda is een handreiking voor gemeenten. Deze kunt u downloaden via www.forum.nl/integratieagenda.

De handreiking beoogt meer samenhang te creëren tussen de activiteiten van Rijk en gemeenten op het gebied van integratie. Gemeenten en Rijk kunnen zelf bepalen hoe en op welke wijze men de handreiking wil gebruiken in hun beleid. De gemeenschappelijke integratieagenda is te gebruiken bij het vormgeven en uitvoeren van integratiebeleid. Naast een visie op integratiebeleid bevat de agenda ook concrete handvatten om mee aan de slag te gaan.

De gemeenschappelijke integratieagenda is een levend document. Steeds weer wordt de agenda aangepast aan actuele ontwikkelingen, praktijkervaringen en veranderende inzichten. Om dit proces te stimuleren, worden thematische bijeenkomsten georganiseerd voor personen en organisaties die landelijk, lokaal of regionaal werken op dit terrein. De coördinatie hiervan is in handen van FORUM, Instituut voor Multiculturele Vraagstukken. Het gaat om 63 themabijeenkomsten in de verschillende provincies over een periode van drie jaar. De organisatie van de bijeenkomsten is in handen van provinciale instellingen, ondersteund door FORUM.

Informatie

Voor meer informatie over de GIA bijeenkomsten:
www.forum.nl/integratieagenda

Voor overige vragen op het gebied van integratie(beleid):

Servicecentrum Integratie
FORUM
tel: 030 - 297 4321
e-mail: si@forum.nl
website: www.forum.nl/si

Deze bijeenkomst wordt i.s.m. Expertisecentrum ELAN georganiseerd en ondersteund door FORUM, Instituut voor Multiculturele Vraagstukken. Deze bijeenkomst wordt mede mogelijk gemaakt door het door het Rijk en de Provincie Gelderland.

